

СТАДІЇ РОЗГЛЯДУ ТА ВИРІШЕННЯ СПРАВИ В ПРОЦЕДУРІ УХВАЛЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОГО АКТАSTAGES OF CONSIDERATION AND RESOLUTION OF A CASE IN THE PROCEDURE
FOR ADOPTING AN ADMINISTRATIVE ACT

У статті здійснено комплексний науково-правовий аналіз стадії розгляду та вирішення справи в процедурі ухвалення адміністративного акта як ключового етапу адміністративного провадження та інструменту публічного адміністрування. Обґрунтовано, що саме на цій стадії формується зміст сервісного або владного волевиявлення адміністративного органу та визначається юридична доля індивідуально-конкретної справи що стосується фізичних чи юридичних осіб. Показано, що стадія поєднує оцінку фактичних обставин, їх юридичну кваліфікацію та застосування відповідних норм адміністративного права. Наголошено на її ролі як ланки, що забезпечує зв'язок між підготовчими діями та прийняттям остаточного адміністративного рішення. узагальнено доктринальні підходи до розуміння змісту та ознак стадії розгляду та вирішення справи, зокрема її процесуальної самостійності та функціональної визначеності. Проаналізовано законодавчу модель, закріплену в Законі України «Про адміністративну процедуру», яка передбачає диференційовані форми розгляду адміністративних справ. Встановлено, що законодавець орієнтується на принцип пропорційності, розмежовуючи прості, стандартизовані справи та ускладнені провадження. Підкреслено значення спрощених процедур для забезпечення ефективності публічного адміністрування. Окрему увагу приділено фундаментальному праву бути заслуханим як ключовій гарантії на стадії розгляду та вирішення справи. Розкрито умови та межі реалізації цього права з урахуванням вимог ефективності та оперативності адміністративної діяльності. Проаналізовано співвідношення заслуховування, письмового провадження та автоматизованого прийняття адміністративних актів. Показано, що практика органів місцевого самоврядування підтверджує ефективне прикладне значення досліджуваної стадії та її адаптивність до різних типів справ.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративна дія, адміністративне право, адміністративний орган, невідкладне письмове автоматизоване провадження, орган місцевого самоврядування, права та законні інтереси, пропорційність, публічне адміністрування, розгляд із заслуховуванням учасників, стадія, справа, територіальна громада, юридичний факт.

The article provides a comprehensive scholarly and legal analysis of the stage of consideration and resolution of a case in the procedure for adopting an administrative act as a key phase of administrative proceedings and an instrument of public administration. It substantiates that it is precisely at this stage that the content of the service-oriented or authoritative expression of will of the administrative body is formed and the legal fate of an individually specific case concerning natural or legal persons is determined. It is shown that this stage combines the assessment of factual circumstances, their legal qualification, and the application of the relevant norms of administrative law. Emphasis is placed on its role as a link that ensures continuity between preparatory actions and the adoption of

the final administrative decision. Doctrinal approaches to understanding the content and characteristics of the stage of consideration and resolution of a case are summarized, in particular its procedural autonomy and functional determinacy. The legislative model enshrined in the Law of Ukraine "On Administrative Procedure," which provides for differentiated forms of consideration of administrative cases, is analyzed. It is established that the legislator is guided by the principle of proportionality, distinguishing between simple, standardized cases and more complex proceedings. The importance of simplified procedures for ensuring the effectiveness of public administration is emphasized. Particular attention is paid to the fundamental right to be heard as a key guarantee at the stage of consideration and resolution of a case. The conditions and limits for exercising this right are disclosed with due regard to the requirements of efficiency and promptness of administrative activity. The relationship between hearing, written proceedings, and automated adoption of administrative acts is analyzed. It is demonstrated that the practice of local self-government bodies confirms the effective applied significance of the stage under study and its adaptability to various types of cases

Keywords: *administrative action, administrative activity, administrative body, administrative law, case, hearing with participation of parties, immediate written automated procedure, legal fact, local self-government body, proportionality, public administration, rights and legitimate interests, stage, territorial community.*

Вступ. Стадії розгляду та вирішення справи в процедурі ухвалення адміністративного акта посідають центральне місце в системі адміністративного провадження, оскільки саме на цьому етапі відбувається безпосереднє формування сервісного чи владного волевиявлення адміністративного органу. В умовах становлення сучасної моделі публічного адміністрування зростає значення чіткої процедурної регламентації дій адміністративних органів під час прийняття індивідуальних рішень. Запровадження Закону України «Про адміністративну процедуру» суттєво трансформувало підходи до організації розгляду адміністративних справ, надавши процедурі універсального і системного характеру. Це зумовлює необхідність глибокого наукового осмислення стадії розгляду та вирішення справи як ядра адміністративної процедури.

Подальший розвиток адміністративного права в Україні пов'язаний із пошуком оптимального балансу між ефективністю адміністративної діяльності та належним рівнем процесуальних гарантій для учасників провадження. Стадія розгляду та вирішення справи виступає ключовим інструментом реалізації принципу пропорційності, що виявляється у диференціації простих і ускладнених адміністративних проваджень. Практика органів місцевого самоврядування демонструє різноманітність форм розгляду справ – від невідкладного та письмового провадження до автоматизованого прийняття рішень і заслуховування учасників. За таких умов зростає потреба у доктринальному узагальненні теоретичних підходів і нормативних приписів, що регулюють зазначену стадію. Це дозволяє не лише систематизувати наявні наукові позиції, а й виробити цілісне бачення ролі стадії розгляду та вирішення справи в системі процедури ухвалення адміністративного акта.

Огляд останніх досліджень. Проблематика процедури підготовки адміністративного акта як інструменту публічного адміністрування представлена у працях таких учених: О. Андрійко, В. Бевзенко, І. Бойко, І. Бородін, В. Буга, Т. Букіна, Дж. Вранкен, В. Галунько, А. Ганна, І. Глобенко, Н. Гром, Н. Губерська, А. Гуй, А. Іванишук, Ч. Карпентер, О. Коротун, І. Криворучко, А. Кучук, А. Лебеденко, П. Лютіков, В. Матвійчук, Р. Мазурик, О. Мельник, Н. Павловська, С. Пономарьов, Т. Рекуненко, С. Розсоха, М. Руденко, О. Семенов, Д. Свириденко, О. Скочильяс-Павлів, Т. Тайлер, В. Тимошук, Р. Труба, А. Турчак, Б. Фридман, Н. Хайник, Г. Харшер, М. Шенк, А. Школик, Є. Школьний, В. Юрченко, К. Юсубов, П. Ямпольць та ін. У зазначених наукових джерелах розкриваються питання правової природи адміністративного акта, його стадійності, а також процедурних засад підготовки і прийняття владних рішень. Водночас процедура підготовки адміністративного акта як самостійний інструмент публічного адміністрування потребує подальшого системного осмислення та узагальнення з урахуванням сучасного розвитку адміністративно-процедурного законодавства.

Мета статті полягає у з'ясуванні процедури підготовки адміністративного акта як інструменту публічного адміністрування. Для досягнення цієї мети досліджуються теоретичні підходи адміністративно-правової науки та положення чинного законодавства України. Результатом має стати визначення місця і значення процедури підготовки адміністративного акта в системі реалізації сервісних і владних повноважень адміністративних органів.

Виклад основних положень. Н. Л. Губерська пов'язує виділення стадій адміністративної процедури з циклічним характером адміністративно-процедурної діяльності, у межах якої адміністративний орган послідовно здійснює операції для розгляду й вирішення індивідуально-конкретної адміністративної справи. Стадія трактується як відносно відокремлена у часі система взаємопов'язаних процесуальних дій, спрямованих на досягнення конкретного юридичного результату, що характеризується власним колом суб'єктів і закріплюється у процесуальних документах, насамперед у правових актах. Ключовими чинниками розмежування стадій є наявність специфічного процесуального завдання, визначений склад дій (встановлення або аналіз фактичних обставин і застосування правової норми) та оформлення результатів у юридичних документах. Поряд із цим підкреслюється, що виконання й оскарження можуть бути факультативними залежно від конкретного адміністративного провадження та ступеня його урегульованості [1].

Стадія розгляду та вирішення справи в процедурі підготовки адміністративного акта відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру» є ключовою фазою адміністративного провадження, на якій відбувається безпосереднє формування змісту майбутнього владного рішення. На цій стадії адміністративний орган оцінює достатність зібраних матеріалів, перевіряє фактичні обставини та встановлює їх юридичну значущість. Закон передбачає різні форми розгляду справи – невідкладну, письмову, автоматизовану або із заслуховуванням учасників – залежно від характеру справи та можливого впливу рішення на права, свободи чи законні інтереси особи [2]. Логіка стадії розгляду та вирішення справи полягає у пріоритеті простих, позитивних і «стандартизованих» проваджень, насамперед у сфері адміністративних послуг. Більшість таких справ є нескладними, а рішення зазвичай сприятливі для заявника і не зачіпають законних інтересів інших осіб. Тому процедура орієнтована на спрощення та прискорення, а не на ускладнення. Фактично ця стадія працює як «фільтр», що відмежує прості справи від випадків, де потрібні додаткові гарантії [3].

Стадія розгляду та вирішення адміністративної справи в процедурі ухвалення адміністративного акта, за підходом І. Криворучко, зумовлені необхідністю впорядкування діяльності органів публічного управління та гарантування прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Визначальним чинником є ініціювання адміністративного провадження, яке започатковує процедурну діяльність і формує підстави для подальшого розгляду справи. Наступним чинником виступає попередній розгляд документів, що забезпечує організаційну підготовку справи та перевірку матеріалів, поданих учасниками адміністративної процедури. Ключовим чинником є стадія розгляду адміністративної справи, у межах якої здійснюється дослідження обставин та забезпечується послідовність дій органу публічного адміністрування [4].

Розгляд справи на стадії її вирішення спрямований на досягнення об'єктивності, законності та процесуальної справедливості адміністративного рішення. Адміністративний орган зобов'язаний діяти неупереджено, враховуючи всі надані пояснення, документи та докази, а також дотримуватися встановлених законом строків. У випадках, коли рішення може негативно вплинути на правове становище особи, забезпечується реалізація права бути заслуханим, якщо відсутні законні підстави для його обмеження [2]. Невідкладний розгляд і вирішення застосовуються у справах, де задоволення заяви не потребує додаткових документів, залучення учасників, експертизи чи інших підготовчих дій. «Невідкладно» означає ухвалення рішення того ж дня в межах часу прийому, без відволікання на інші справи. Швидкість допустима лише настільки, наскільки вона не шкодить об'єктивності та правомірності рішення. Якщо негайне вирішення потребує невинуватих витрат часу або створює ризик помилки, обирається інший порядок. Письмове провадження є типовою формою вирішення більшості адміністративних справ, коли справа не може бути вирішена невідкладно і немає потреби заслуховувати учасників. Воно забезпечує максимально простий порядок без порушення прав і законних інтересів та дозволяє ухвалити рішення у розумний строк [3].

Розгляд і вирішення справи в автоматичному режимі здійснюється адміністративним органом повністю або частково за допомогою програмних засобів без втручання людини у випадках та порядку, визначених законом. Адміністративний орган зобов'язаний вживати організаційних і технічних заходів для застосування автоматичного режиму та водночас несе повну відповідальність за адміністративні акти, прийняті таким способом. Поряд із цим у справах, де рішення може негативно вплинути на право, свободу чи законний інтерес особи, учасник провадження має право бути заслуханим до прийняття адміністративного акта. Заслуховування не проводиться у випадках необхідності негайного реагування для запобігання шкоді, вимоги негайного прийняття рішення, ухвалення акта в автоматичному режимі або очевидної безпідставності

прохання заявника [5]. Порушення балансу між ефективністю та гарантіями прав особи особливо загострюється в умовах цифровізації адміністративної діяльності. У зв'язку з цим розвивається теза про те, що автоматичне вирішення справ є закономірним етапом розвитку адміністративної процедури, але не може нівелювати відповідальність публічної адміністрації за прийняте рішення [6].

Завершення стадії розгляду та вирішення справи полягає у прийнятті рішення, зупиненні або закритті адміністративного провадження у випадках, прямо передбачених законом. Прийняття адміністративного акта на цій стадії означає остаточне владне волевиявлення адміністративного органу щодо конкретної справи. Закон детально регламентує підстави для зупинення та закриття провадження, що запобігає свавільному припиненню розгляду справи. У процедурному вимірі саме стадія розгляду та вирішення справи формує юридичну основу для виникнення, зміни або припинення прав та обов'язків адресата адміністративного акта [2].

Право бути заслуханим є ключовою гарантією у «ускладнених» провадженнях, коли можливе несприятливе рішення для прав, свобод чи законних інтересів особи. Заслуховування забезпечує подання пояснень і заперечень (усно або письмово) та врахування позиції учасника до ухвалення адміністративного акта. Воно не є абсолютним і обмежується міркуваннями ефективності, зокрема коли потрібні негайні заходи, рішення має бути прийняте негайно, акт ухвалюється автоматично або прохання є очевидно безпідставним. Заслуховування слід відрізнити від слухання: перше зазвичай відбувається щодо однієї особи або послідовно, друге – спільно за участі кількох учасників [3].

П. Лютіков, А. Турчак доводять, що правомірність адміністративного акта безпосередньо залежить від додержання встановленої законом процедури його прийняття, адже саме процедура «перетворює» владне рішення на юридично коректний результат у сфері публічного адміністрування. Вчені наголошують, що процедура прийняття адміністративного акта має розумітися як законодавчо визначений порядок ухвалення рішення або юридично значущої адресної дії індивідуального характеру, спрямованої на зовнішній вплив і породження правових наслідків для конкретних осіб. Визначальною є ідея про недоцільність підміни процедури окремою дією, оскільки процедура охоплює сукупність взаємопов'язаних кроків, здатних забезпечити обґрунтованість і передбачуваність владного волевиявлення [7].

Стадія розгляду та вирішення справи в процедурі ухвалення адміністративного акта органами місцевого самоврядування характеризується пріоритетом простих, позитивних і стандартних справ, для яких застосовуються невідкладне вирішення, письмове провадження або автоматичний режим. Такий підхід зумовлений тим, що більшість рішень у сфері місцевого самоврядування не створюють конфлікту інтересів і не потребують складних процесуальних дій. Водночас у разі можливого негативного впливу рішення на права, свободи чи законні інтереси особи виникає потреба у «ускладненні» процедури шляхом заслуховування учасників. [8]. Адміністративна практика діяльності органів місцевого самоврядування наочно ілюструє послідовність стадій розгляду та вирішення справи в процедурі ухвалення адміністративного акта, зокрема на прикладі рішення Виконавчий комітет Броварської міської ради про надання дозволу на розміщення зовнішньої реклами. Аналіз цього адміністративного акта дозволяє простежити класичну модель адміністративної процедури, що охоплює ініціювання справи, підготовку матеріалів, розгляд та прийняття владного рішення. На стадії порушення справи має місце подання уповноваженого структурного підрозділу, яке виступає процесуальною підставою для початку адміністративного провадження. Стадія розгляду справи виявляється у перевірці відповідності заявленого наміру вимогам законодавства, аналізі нормативної бази та оцінці фактичних обставин [9].

Висновки: Стадія розгляду та вирішення справи в процедурі ухвалення адміністративного акта є центральною ланкою адміністративного провадження, оскільки саме на ній формується зміст владного волевиявлення адміністративного органу. Вона поєднує оцінку фактичних обставин, юридичну кваліфікацію ситуації та вибір належної правової норми. Через цю стадію забезпечується зв'язок між підготовчими діями та остаточним прийняттям індивідуального адміністративного акта. Її значення полягає також у концентрації процесуальних гарантій прав учасників справи.

Аналіз доктринальних підходів дозволяє стверджувати, що стадія розгляду та вирішення справи має чітко окреслені ознаки: наявність самостійного процесуального завдання, визначеного кола дій і обов'язкове документальне оформлення результатів. Вона є відносно відокремленою у часі, але водночас функціонально пов'язаною з іншими стадіями адміністративної процедури.

Саме на цій стадії відбувається трансформація зібраних матеріалів у юридично значуще рішення. Доктрина обґрунтовано розглядає її як ключовий етап, що забезпечує легітимність адміністративного акта.

Закон України «Про адміністративну процедуру» закріплює диференційований підхід до розгляду справ, передбачаючи невідкладне, письмове, автоматизоване провадження або розгляд із заслуховуванням учасників. Така модель орієнтована на принцип пропорційності та врахування складності конкретної адміністративної справи. Для простих і сприятливих справ пріоритет надається спрощеним формам розгляду, що сприяє оперативності та ефективності публічного адміністрування. Водночас у випадках можливого несприятливого впливу рішення на права особи процедура доповнюється гарантіями.

Право бути заслуханим виступає ключовою процесуальною гарантією на стадії розгляду та вирішення справи, особливо у «ускладнених» адміністративних провадженнях. Воно забезпечує реальну можливість особи впливати на зміст майбутнього адміністративного акта шляхом подання пояснень і заперечень. Водночас це право не є абсолютним і може бути обмежене з огляду на терміновість, автоматизований режим чи очевидну безпідставність звернення. Таке обмеження має ґрунтуватися виключно на законі та відповідати принципу необхідності.

Практика органів місцевого самоврядування підтверджує універсальність і прикладне значення стадії розгляду та вирішення справи в процедурі ухвалення адміністративного акта. Типові індивідуальні справи демонструють послідовність дій від ініціювання провадження до прийняття рішення та встановлення контролю за його виконанням. Це свідчить про реалізацію класичної моделі адміністративної процедури в реальному публічному адмініструванні. Водночас практика виявляє потребу в розмежуванні простих і складних справ для належного вибору форми розгляду.

Список використаних джерел:

1. Губерська Н. Л. Стадії адміністративних процедур: поняття та види. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 32. Т. 3. С. 11–15.
2. Про адміністративну процедуру. Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. Голос України. 2022. № 123. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2073-20>
3. Розгляд та вирішення справи. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру» / авт. колектив: Андрійко О. Ф., Бевзенко В. М. та ін.; за заг. ред. Тимошука В. П. Київ, 2023. С. 339-383
4. Криворучко І. Сутність та особливості адміністративної процедури в публічному управлінні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Державне управління. 2023. Том 18. № 2. С. 64–70. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/18-10/14>
5. Тимошук, В. П. Новели Закону України «Про адміністративну процедуру». ПравоJustice .2022. URL: https://www.pravojustice.eu/storage/app/media/PJ_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%20%D0%97%D0%90%D0%9F_12.08.2022.pdf
6. Тимошук В., Бойко І., Школик А., Школьник Є. Закон України «Про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом : посібник для публічних службовців. Київ, 2022. URL: https://api.par.in.ua/uploads/progress_report/file_uk/30/Посібник_ЗАП_2022.pdf
7. Лютиков П., Турчак, А. Процедура прийняття адміністративного акту як умова його правомірності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2023. № 73 (2). С. 62–68. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.41>
8. Тимошук, В. П. Основні новели Закону України «Про адміністративну процедуру»: поради для ОМС : окремі питання, що виникають у практиків. 12.12.2023. URL: https://hromady.org/wp-content/uploads/2023/12/ЗАП_Тимошук_Асоціація-ОТГ_12.12.2023-1.pdf
9. Рішення виконавчого комітету Броварської міської ради Броварського району Київської області «Про надання дозволу на розміщення зовнішньої реклами». Броварська міська рада. 2024. URL: <https://normacts.brovary-rada.gov.ua/files/95602/0>

Дата першого надходження статті до видання: 05.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.05.2026